

School Vouchers and Metzitzah B'Peh

Show# 26 | July 4th 2015

Dovid Lichtenstein:

תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף ה עמוד ב

רב אידי אבוב דרבי יעקב בר אידי הוה רגיל דהוה אזיל תלתא ירחי באורחא וחד יומא בבי רב. והוּו קרו ליה רבנן בר בי רב דחד יומא. חלש דעתיה. קרי אנפשיה שחק לרעהו אהיה וגו' אמר ליה רבי יוחנן: במטותא מינך לא תעניש להו רבנן. נפק רבי יוחנן לבי מדרשא ודרש: ואותי יום יום ידרשון ודעת דרכי יחפצון, וכי ביום דורשין אותו ובלילה אין דורשין אותו? אלא לומר לך: כל העוסק בתורה אפילו יום אחד בשנה - מעלה עליו הכתוב כאילו עסק כל השנה כולה.

מהרש"א חידושי אגדות מסכת חגיגה דף ה עמוד ב

הוה רגיל ג' ירחי באורחא כו'. פרש"י מהלך ג' חדשים היה מביתו לב"ה ונוסע מביתו אחר הפסח כו' לשמח את אשתו בחג הסוכות עכ"ל ובחג השבועות לא היה אפשר לו להיות בביתו ולשמוח עם אשתו והוא דחוק ולולי פירושו נראה דלאו מה"ט נקט ג' חדשים אלא דכן דרכו לילך למקום אחר לבקש פרנסתו משם ולשהות בדרך כ"כ שלא היה אפשר לו ללמוד בבהמ"ד רק יום א' ומייתי ליה דיום יום ידרשון וגו' וכי ביום כו' דודאי בכל מקום היום כולל גם הלילה כמו ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד אבל מדכתיב יום יום כפול משמע למעט לילה ואהא קאמר וכי ביום כו' אלא כו' אפילו יום אחד בשנה מעלה כו' ולכך הוא כפול כלומר כאילו הוא לומד בכל יום ויום מהשנה דכעין זה כתיב לגבי פורענות ארבעים יום יום לשנה יום לשנה גו' ומסיים בהאי קרא מעניינו ודעת דרכי יחפצון דגם הא דאזיל באורחא ודרך שהוא נחשב להם כמו דעת יחפצון.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קלג עמוד א

עושין כל צרכי מילה בשבת, מוהלין ופורעין ומוצצין, ונותנין עליה איספלנית. ובגמ' שם בעמוד ב'. מוצצין וכו'. אמר רב פפא: האי אומנא דלא מייץ - סכנה הוא, ועברינן ליה. פשיטא, מדקא מחללי עליה שבתא - סכנה הוא! - מהו דתימא: האי דם מיפקד פקיד, קא משמע לן: חבורי מיחבר. ודומיא דאיספלנית וכמון, מה איספלנית וכמון - כי לא עביד סכנה הוא, אף הכי נמי - כי לא עביד - סכנה הוא.

ברית עולם

את המציצה ע"י מוך. לו היתה אסורה באמת. לא היה שומע בעצת הרופאים אשר השתדלו בזה. כן נודע לנו. כי כל הרבנים בוויילנא הסכימו כי מותר למצוץ ע"י מוך וכי הרופאים משתדלים בכל מקום לבטל את המציצה בפה. עוד אחת, במדרש "שוחר טוב" על הפסוק "כל עצמותי תאמרנה" אמר ר' תנחום, אין כל אבר ואבר שלא קלס דוד להקב"ה, ובין כל האברים האלה לא נזכר הפה למציצה. צפרנים לעשות בהם הפריעה, הגיד מצות מילה ופריעה. בפי אני אהללך שנאמר, תהלת ה' ידבר פי. בשפתי אני אשבחך שנאמר, תבענה שפתי תהלה. בלשוני שנאמר, ולשוני תהגה צדק וכ"ו. הנו רואים כי בעת אשר חשבו כל אבר ואבר כנגד המצות עשה ואת האברים בפה והצפרנים והגיד אשר בהם תעשה המילה, מנו גם את הצפרנים לפריעה, ולא מנו את הפה למציצה. גם מזה ראייה ברורה כי המציצה איננה ממצוות המילה.

באמצע המאה שעברה, כאשר החלו הממשלות באשכנז להתערב באיזו פרטים מעניני מילה ובפרט בענין המציצה, יען כי מוהלים אחדים אשר היו חולים בפיהם הדביקו את מחלתם בהנמולים על ידי מציצה ואולי עברה המחלה מאיזה ילד למוהל, התחילו הרבנים להתוכח אם נתקנה המציצה משום מצוה או משום סכנה. מעבר מזה הננו רואים את הגאון ה"חחם סופר", אשר כותב לתלמידו תשובה על שאלתו:

* שיל"ת יום א' טז שבט תקצ"ו לפ"ק ווין הבירה יצ"ו החיים
השלים למשמרת עולם לכבוד י"נ אדמו"ר הרב הגאון תפארת ישראל
רשכבה"ג כקש"ת מוהר"ר משה סופר נ"י אב"ד ור"מ דק"ק פרעסבורג
יע"א.

ילמדנו רבנו מה משפט הדבר אשר נשאלתי עליו מאת ידידי ה' הרופא ווירטהיים מפה, והוא אם על פי דין ודת תורתנו הקדושה צריך המוהל לעשות המציצה לאחר המילה בפיו ובשפתיו דוקא. או אם נכון הדבר לעשות פעולת המציצה על ידי המצאה אחרת אשר המציא לטבול ספוג ביין או במים ולסחוט על מקום החבורה ויפעול כמו כן רפואת התינוק הנמול כמו מציצת הפה. וסיבת השאלה נהיתה כאשר חדשים מקרוב

* הערה. שו"ת זו נדפסה בחוברת כוכבי יצחק, ואילו בשו"ת הגאון לא נכנסה, ונראים הדברים כי נאמרו רק להוראת השעה ואולי חזרה היתה, עיין מכתבו של הרב ד"ר ריטער בקונטרס המציצה סי"ג בשדי חמה, אגב צלום מעצם כ"י הח"ס בהלכה זו נמצא בידי הרב ד"ר י. ז. כהנא ממונקאטש, כעת בירושלים.

קרה מקרה פה בעירנו בכמה ילדים נמולים ממוהל מומחה פרחת בעור בשרם צרעת ממארת וכסתה הצרעת כל בשב-המילה ומשם פשטה בכל גופם והרבה ילדים מתו מחמת הצרעת ההיא כי אין דן דינם למזור ורפאות תעלה לא עלתה להם. ועוד איזו מהם בחיים חיתם נאנחים ונחלאים, ושפטו הרופאים כי כן באה להם הרעה הזאת מחמת המציצה שבפה המוהל. הגם כי בדקו המוהל ונמצא טהור ונקי ולא עלתה בו לא מינה ולא מקצתיה מהחולי הזה על כל זה למיחש מיהת בעי בעלמא. והנה אנכי חשבתי כי לפי עניות דעתי איני רואה שום דבר אשר יתנגד לזה מצד דתנו הקדושה, ואף על גב שאמר רב פפא (שבת קל"ג ע"ב) האי אומנא דלא מייץ סכנתא הוא ומעברין ליה מכל מקום הרי לא פורש דצריכה להיות המציצה דוקא בפיו ושפתיו, ובודאי נכון גם כן לעשות פעולת המציצה בדבר אחר העושה הפעולה ההיא להוציא הדם ממקומות הרחוקים. דזיל בתר טעמא למה הצריכו חז"ל כל עיקר המציצה משום רפואת הנמול, והרי מעידים רופאים מומחים שגם הספוג עושה את הפעולה ההיא כיוצא בה. ואם כן הא נעשה פעולת הרפואה ולמה לא נאמין להרופאים בדבר הזה כמו בכמה רפואות אשר המציאו בדורות האחרונים אשר לא שערו הראשונים, ואין להשיב ולאמר כי הלשון מייץ הנזכר בדברי רב פפא הנ"ל מורה דוקא על מציצת הפה ושפתים דהא מצינו (שבת פ"ח ע"ב) דמלה הזאת סובלת פרוש אחר, והיינו דמייתי בש"ס עובדא בההוא צדוקי דחזיא לרבא דקא מעין בשמעטא ויתבא אצבעתיא דידיה תותי כרעיה וקא מייץ בהו וקא מבען אצבעתיא דמה, ופירש"י דחיה מעיק ברגליו על אצבעות ידיו עד שפך דם מבין קשרי אצבעותיו. הרי דלשון מייץ אינו דוקא לשון יניקה ומציצה (אויסוויגען) כי אם גם לשון כבישה ומעיכה (אויספרעסען), (אויסדריקען). וכן פירש"י (ויקרא א' ט"ו) על פסוק ונמצא דמו לשון מיץ אפים, כי אפס המץ כובש בית השחיטה על קיר המזבח והדם מתמצה ויורד, וכן פרש"י (משלי ל') על פסוק כי מיץ חלב, מיץ סחיטה, כמו, וימץ טל. ומעתה הגם כי נראה לעניות דעתי פשוט להתיר הדבר הזה, עם כל זה אין דעתי לעשות דבר חדש כזה עד אשר יסכים עמדי אדמו"ר נ"י. ולכן ימחול נא במחכ"ת להודיעני דעתו הרמה בענין הזה בקרב הימים והיות כי חלש המוג אנכי

ברית עולם

כעת מחמת כאב בראשי לא עליכם, אשר כלאני בחדר המטות זה איזו ימים, לכן דברי לע"ו.

והנני תלמידו אוהבו וידידו משתחוה מול הדרת כבודו.

הק' אלעזר הלוי איש הורוויץ.

וזאת תשובת הגאון ר' משה סופר ז"ל. שלי"ת פ"ב נגהי ליום ה' כ' שבט תקצ"ו לפ"ק שלום וכ"ט ואורך ימים ושנות חיים לידי תלמידי הרב וכ"ו מו" אלעזר סגל הורוויץ נ"י אב"ד בע"ת בוויין. יקרתו הגיעני ויפה כתב, כי לא נמצא מציצה בפה דוקא כי אם למקובלים שאומרים למתק הדין על ידי פה ושפתים. ואין לנו עסק בנסתרות היכא דאיכא למיחש לסכנתא כל דהוא. והנה שרש מיץ, מצץ, הכל אחד, וכתוב מיץ אפים (משלי ל') וימץ טל מן הגזה בשופטים בגדעון, ובכלם פירש"י לשון סחיטה וכבישה להוציא דבר מכוחו. וכן פירש הרד"ק וראב"ע יע"ש. ואם כן אין לנו אלא להוציא את הדם ממקומות רחוקים יהיה על ידי איזה פעולה שיהיה ויש להאמין המומחים לזה איזה פעולה תפעול כמו מציצת שפתים. ועוד אני אומר, אפילו היה מפורש בש"ס מוצץ בפיו, מכל מקום מכיון שאין זה מהכשר המילה, אלא משום סכנה והמל ופרע ולא מצץ כבר גמר מצותו, והתינוק מותר בתרומה, ואביו עושה פסח אלא שהוא מסכנה עד שתעשה פעולה להוציא דם ממקומות רחוקים. ופריך ר' אלעזר דמילה רב פפא דומיא דאיספלנית וכמון שהוא משום סכנה, הכי נמי מציצה, והרי כמון ואספלנית גופא אין אנו נוהגים בכמון כלל. גם לא באותן אספלנית שנזכרו בש"ס באביי ורבא. שמע מינה כיון במשום רפואה הוא אין להקפיד אם הוציאו הרופאים רפואות אחרות במקומם. והוא הדין נמי מציצה אפילו היה מוזכר במשנה מציצה בפה מכל מקום יכולים להמיר בדבר אחר כיוצא בו, אך יזהירו הרופאים המומחים שיעידו באמת אם הספוג עושה פעולה מציצה בפה. יותר מזה אין לחוש לפי עניות דעתי.

הק' משה סופר מק"ק פפד"מ.

הג"ר צבי חיות כותב בספרו "דרכי הוראה": "דכל מנהג אפילו של איסור או דין שהטעם כתוב בצידו, אם בטל הטעם, בטל גם הדין והמנהג. כיון דגלו לנו חז"ל סתם בלא טעם". והביא ראיה לדבר מכמה ענינים.

שו"ת מהר"ם שיק אורח חיים סימן קנב

בענין מציצה בפה

להגאון הנ"ל

ואשר שאלת בענין המציצה שרוצים החדשים לבטל. לדעתי אין לענות להם כלל, ועל כזה נאמר [משלי כ"ו ד'] 'אל תען כסיל', ולא באתי אלא להשיב מפני הכבוד, ולברר הדברים אכתוב לך בקצרה.

מי שאומר דמציצה בפה הוא סכנה או מזיק לילד הוא אומר שקר מוחלט, והמפורסם אינו צריך ראייה, ואני מוהל זה יותר מארבעים שנה, ומעולם תהילה לאל לא היה שום מקרה או שום חולשה על ידי זה. ועל זה יכולין להעיד כל המוהלים שבדורותינו, וכן שמענו מהמוהלים שהיו לפנינו שמעולם לא היה שום ספק ופקפוק בזה, ובני ישראל הנימולים והנמצים חיים ובריאים כמו אומות העולם שאינם נימולים. וכבר העידו על זה גם כן גדולי חכמים פראפעסארין זה קרוב לשלשים שנה, שגם אז רצו החדשים לבטל והיה רעש בעולם, ושלחו לשאול פי חכמי הגוים והרבה פראפאסארין, וכולם העידו שאין המציצה מזיקה או מסוכנת לילד, אדרבה מקצת מהם כתבו דלפעמים היא מועילה, אלא שלדעתם אינה מוכרחת.

וכבר האריך מרן הגאון בעל חתם סופר זצ"ל בחלק יורה דעה סימן קע"ה בענין נאמנות הרופאים, לפי מה שביאר (גם) בדבר הכללי יש להם נאמנות, נהי דדבריהם רק מצד אומדנא והוי כרוב, ולכך אם הוא נגד חזקה ואפשר לברורי צריכין לברר, עיין שם. והנה התבואות שור בסימן י"ח [ס"ק כ"ז] על הא דאמרינן שם דדבר שיצא בהיתר הוי כחזקת היתר, כתב שהיא סוגיא מפורשת בכתובות דף כ"ד ע"ב דאמרינן שם גדולה חזקה שהתירו לכהנים לאכול בקדשי גבול משום שאכלו בגולה, עיין שם. ואם כן הכא נמי מיקרי חזקה מה שמימות עולם מצצו בפה, ואם כן עדות הרופאים היא נגד החזקה. ואפילו אם יש להם נאמנות, מכל מקום היכא דאפשר לברורי או לתקן באופן שאינו נגד החזקה צריכין לברר ולעשות אליבא דכולי עלמא, אם כן בירור אין שייך כאן, דהרי לא אמרו דכל תינוק דלא מייץ ליה בשעת מילה דימות או כיוצא בזה, ואין כאן איכא לברורי לצאת ידי הענין, אלא צריך למצוץ בפה מדינא, כן נראה לי.

ולכאורה היה סתירה בדברי מרן שהביאו שמרן זצ"ל פסק דאם יעידו הרופאים דהספוג מועיל כמו המציצה בפה רשאי למצוץ גם בספוג, ואמאי. וצריך לומר דבספוג לא מיקרי נגד חזקה, ורוב שאינו נגד חזקה כתב המגן אברהם בסימן תל"ז [ס"ק ד'] דאין צריך לברר.

ובלאו הכי מעשה שהיה כך היה, דהמוהל בעיר מלוכה וויען היה מומחה גדול ונשוא פנים, והוא היה המוהל הראשון שנתחזק שם, והיה לו חולי המתדבק, שבכהאי גוונא שיש להמוהל חולי המתדבק או נכפה וכיוצא באלו בוודאי זה מזיק, והיה קשה להעביר את המוהל המומחה הנ"ל, והתיר מרן הגאון זצ"ל בשעת הדחק שהיה קשה להעבירו, על כן התיר לעשות המציצה על ידי ספוג. ואם כן בכהאי גוונא לא חשוב איכא לברורי, דהרי מידי

דאית ביה טירחא וקשה להעבירו לא מיקרי איכא לברורי. אבל בעלמא היכא דאיכא לתקוני אין רשאין לסמוך על הרופאים לכתחילה. ואם כן בנידון שלנו וודאי אין רשאין לסמוך לבטל את המציצה לגמרי שהוא נגד החזקה דאיתחזק לן עד השתא, ומנהג נקרא חזקה וכמו שכתב התבואות שור הנ"ל.

אמנם אפילו לא היה אפשר לברורי ולתקן, כבר כתב מרן הגאון בתשובה הנ"ל דהא די ש נאמנות לרופאים בדיני איסור והיתר היינו ברופאים ישראלים אבל לא ברופאים עכו"ם, וכבר ביאר מרן הגאון ז"ל דלא משום דחשדין להו דמשקרים, דבוודאי אומן לא מרעי אומנתו, אלא משום התפארות, דמבקשים להמציא דברים חדשים וישן מפני חדש יוצאו להראות חכמתם, ואמירתם הוי לענין איסור והיתר רק כספק. ורופא ישראל, היינו ישראלים כשרים כמו שהיו בימי קדם שהלכו בדרכי התורה, אבל הרופאים דהשתא דרובם אף על גב דהם ישראלים אינם מקיימים דברי התורה אלא הקרא דמשלי [י"ב י"ב] ד'חמד רשע מצוד רעים', וחמדו להם לבטל עניני התורה, אם כן איש כזה וודאי לא עדיף מרופא גוי ואין לו נאמנות לענין איסור והיתר, אלא משום ספק נפשות לענין שבת ויום הכפורים. ואם כן בכהאי גונא אפילו על ספוג למצוץ בו שכתב מרן הגאון דאם יעידו הרופאים שפועל כמו המציצה בפה, היינו ברופאים מומחים ישראלים כשרים, וזה לא שכיחא האידינא.

אמנם אפילו איכא רופאים מומחים וכשרים המעידים, לא מבעיא אם המה מעידים דאין צריך כלל למציצה, דאין להאמין להם לבטל המציצה לגמרי, אלא אפילו מעידים דספוג מהני כמו מציצה דפה, אין רשאין לסמוך עליהן, דהרי כבר כתב מרן הגאון שם דכל דבריהם הם רק אומדנא, ומביא המעיל צדקה [סימן ל"ד] שהם בעצמם אומרים שהחכמה היא אינה אלא עיונית, עיין שם. ואני כבר בררתי בתשובה אחת [יור"ד סימן רמ"ד] שכתבתי זה יותר מעשרים שנה סברא שידוע דכל חכמת הרפואה מיוסדת על הנסיון, וכל נסיון אינו יכול להעיד אלא על פי הרוב, ורק דברים שנמסרו לנו מהלכה למשה מסיני ודברים שנאמרו לנו על פי נביאים הם אמיתיים בכל אופן, אבל דברי אנשים בנסיונות שלהם, כל החכמים מודים בעצמם שהמה רק אומדנא ועל פי הרוב, וקיימא לן [יומ"א פ"ד ע"ב] דבפקוח נפשות אין הולכין אחר הרוב. ואם כן נפל הדבר בבירא, איך אפשר ואיך יש שום סלקא דעתין לסמוך על הרופאים לדחות מה שנתחזק לנו מימות עולם, ועתה יהא נדחים על ידי דברי הרופאים שהם רק כרוב אפילו אם היו נאמנים, בפקוח נפשות שאין הולכין אחר הרוב, שהרי חכז"ל אמרו בשבת דף קל"ג [ע"ב] דהאי אומנא דלא מייץ סכנתא הוא ומעבירין ליה.

ומגמרא הנ"ל נראה מוכח דהוי הלכה למשה מסיני, דלכאורה יש לדקדק למה דייק האי 'אומנא' דלא מייץ וכו', פשיטא כיון דסכנתא הוא מעבירין ליה. ועל כרחך צריך לומר דהוא רופא מומחה וברירא ליה דלא הוי סכנתא, וכבר העיד לו האומדנא והעיון שלו בשכלו על פי נסיון שאינו סכנה, אלא דהלכה למשה מסיני הוא, ואינו נאמן על זה. ולפיכך אף על גב דמצינו לפעמים דגם בענין סכנתא אמרינן דנשתנו העתים, היינו בדבר שאינו הלכה למשה מסיני אלא דנתחזק רק על ידי רופאים, אבל כאן גילה לן הש"ס דהלכה למשה מסיני הוא.

ולפי זה מה שהעידו משמיה דמרן זצ"ל שהתיר על ידי ספוג, גם כן דבריו סותרין זה את זה, שהרי בתשובה הנ"ל ביאר דדברי הרופאים אפילו מומחים גדולים וישראלים כשרים אינם רק כרוב, ובפקוח נפשות אין הולכין

אחר הרוב, אם כן מה מועיל אם הרופאים יעידו שהספוג מועיל כמו מציצה בפה, הרי דבריהם אינו אלא כרוב, ובפקוח נפשות אין הולכין אחר הרוב, וצריך עיון.

ואפשר ליישב קצת דברי מרן, על פי מה שכתב המחצית השקל באורח חיים סימן שכ"ט בס"ק ב' דהיכא דאיכא רוב וחזקה אפשר דגם בפקוח נפשות סמכין, עיין שם. ולפי זה אפשר דהכי נמי לעשות המציצה על ידי ספוג הוי כתרי רובא, שהרי אומרים דגם בלי מציצה אין סכנה, ואם מעידים הרופאים על ספוג שעושה פעולת המציצה כמו בפה הוי כתרי רובא, לכך סבר דאפשר לסמוך על זה.

ובאמת נראה מבואר דלא אמר כן אלא להוראת שעה ושעת הדחק והיה לו טעם בזה וכמו שכתבתי לעיל, דהרי בפקוח התשובות שלו לא הועתק זה ולא הובא בדפוס. ועל כל פנים אפילו ברופאים ישראלים מומחים וכשרים, לא מביא דביטול לגמרי אסור לשמוע אליהם על פי הדין, אלא אפילו על ידי ספוג צריך עיון.

וכל זה אמרתי לדינא, אבל באמת לא ידעתי מאן ספין ומאן חשיב לבטל דברים שקבלנו מאבותינו ואבותינו מאבותם עד דורו של משה רבינו ע"ה, והתורה אמרה 'אל תיטוש תורת אמך' [משלי א' ח']. והרמב"ם ריש הלכות ממרים [פרק א' הלכה ב'] כתב דהמבטל מנהג עובר משום 'לא תסור' [דברים י"ז י"א], עיין שם. ומי יודע אם מלבד הסכנה שהעידו חכז"ל, כמה טעמים יש עוד להמציצה בפה, כיון שכן קבלנו מדורות הנביאים. ואמרינן בירושלמי פרק שני מפאה [הלכה ד'] אם שמעת הלכה ואין אתה יודע טיבעה אל תקל בה שהרבה דברים הלכה למשה מסיני וכו'.

ומצד כל אלו הטעמים הדבר ברור שאין רשאים לשנות מנהג אבותינו למצוץ בפה דווקא, כן נראה לי נכון וברור.

ואם יש למעלתו נפקא מינה לראות העדות של פראפעסארען שהבאתי לעיל, לדעתי אם יבקש מאת הרב אבדק"ק פולדא במדינת אשכנז שהרב המופלג דשם הוא דאקטאר ענאך שהיה רעדאקטער של ציונסוועכטיר אם יבקש ממנו אותן הנומערס אולי ימלא בקשתו וישלחם לו.

חתם סופר מסכת שבת דף קו עמוד א

עוד יש לי לחקור לפי המבואר לקמן פרק ראד"מ דמציצה מלאכה דאורייתא היא דדם מיחבר חבר א"כ מימהל היכי מהלינן בצפרא דשבתא ומחללינן שוב שבתא במציצה נמתין עד סמוך לחשיכה ותהי' המילה בסוף היום והמציצה בלילה או אפי' בין השמשות ועכ"פ ביום לא נחלל שבת וכי משום זריזים מקדימים נחלל שבת

א

אגב גם חידוש אחד, שאם הי' הכרית מילה בערב שבת וקרה שהאומן עשה את החיטוך והפריעה ביהש"מ, והמליצה ההיא בזיל שבת וטוען האומן שאינו רוצה למונץ ואף שהוא מעיקר המלוה מ"מ שלא בזמנה אינו דוחה שבת וע"ז אשמעינן ר"פ משום סכנה דמעבירין אותו:

הוכיח מהרז"ה ורוב הפוסקים משפכו הסמים קודם המילה שאסור למולו בשבת ועפ"י החוס' שבת ריש פ' ראד"מ דמביאין הסכין אלל החינוק ולא להיפוך דאח"י הוה חילול שבת עפ"ה, ולמה לא ניבף ממליצה [ועיין בס' נחל אשכול ה' מילה]:

הביא מהתיקוני זהר תיקון ל"ו, דלינון ערלה ופריעה ואטיפו דדמא, וביאר שם הגר"א ז"ל ואטיפו שייד לפריעה כמ"ס לקמן עפ"ה וע"ז אמר ארם קדמאה כו' חרבא דקוב"ה י"ז פיפיות לקבל מילה ופריעה ומליצה וי"ג ברייות כו' עץ חיים היא:

ומביא מהזוה"ק אמור ל"א ב' בדמיק חיי כו' תרין חד דמילה וחד דפריעה ובס' יהל אור להגר"א על היכלות צפ' פקודי היכל מ' ועליו הג' קלופין הערלה ופריעו ואטיפו דדמא ואם נאמר מה שנוסף מעלמה איכא ד' קלופין, תרי דמים חד דחיטוך וחד דפריעה, והביא מס' אדיר במרום להמקובל רמח"ל ז"ל על האד"ר ע"ס, ועוד הביא מס' ברית אברהם, מנוכח הרחמן שאומרים צבר"מ שהוא מקדמונים ושם נאמר אם שלש אלה לא יעשה לה, זת"ד:

אמר המעתיק, בעיקר יסודו מהרריה דיומא פ"ה ב' שלא הביאו ממליצה ללמוד שספק פקו"ג דוחה שבת, לפי דברי רב פפא י"ל דסגתא ודאית היא בלא מנץ ואף שיטול לחיות הרבה, עכ"ז סגתא היא [ועיין חוס' ע"ז י"ב ב' ד"ה הכולפן], או חזקת סכנה ודאית היא כההיא דר' ערפון סכנתי בעלמי מפני הליסטיים וסחא דרכים בחזקת סכנה, וכדמפורש בספר יראים לר"א ממין ס' י"ט שכחב, ומוזלין דאי לא מייץ מייט [עמ"ס בס"ד בקו' בפירושא דס' יראים בזה] ובספר אמרי רבי בחידושים לשבת קל"ג כתב, דהאי סכנה משמע סכנה ממש כדמוכח מרש"י הכא עכ"ל, וגם אי סלקא ארעתינן לומר, דמליצה משום רפואה ואין בה מלוה, הלא כשמל ופרע גמר את כל המלוה, וכשמונץ הוא משום רפואה ככל חולה שטושין עבדו בשבת רפואה בעלמא, משום סכנה ודאית, או משום ספק סכנה וקודם שלמדו מפסוק וחי בהם, היה ג"כ מקובל אללס, לדחות שבת בספק סכנה, אלא שצ"ל ללמוד מקרא, ושיטה הסב"ש בס' בכור סור, ויומא פ"ה ע"ס שכחב לעולם כולו לא ס"ל דספק דו"ש, כי אם ר' עקיבא דסחא מחתינן בכ"מ אליביה ע"ס. עכ"פ לא הוה מליצה חידושא לגבי כל רפואה דעלמא דקתני במחתינן דיומא דדו"ש, ואפי' לשיטת הרז"ה והפוסקים, הרי מליצה אי אפשר לעשותה קודם השבת, וכדכתב בספר נחל אשכול ה' מילה ס' ל"ה אות ד' עפ"ה:

י"ז לומר עוד ע"ד הפלפול דהוה סבירא לכו דדס מפיקד פקיד, כדאמר בגמ' במהו דתימא ולא מחללי שבת ע"י המליצה בדאורייתא, ולהכי אין להביא ראייה לחילול שבת דאורייתא. בספק סכנה, ורב פפא חידש לן [ואחרי הילפותא דשמואל] דדס חיבורי מחבר, ורב פפא לשיטתו פ"ק דכתובות (דף ז' א') עפ"ה והרי הסס קיימא לן דדס מפיקד פקיד, כדכתב הב"ח והט"ז או"ח ס' ר"פ סק"ב עפ"ה ועיין חשו' שואל ומשיב מהדו"ק ח"ב ס' ס"ב העיר גד' הב"ח וט"ז שם, ויש לפלפל עוד והרשמ"ל כתב ליישב ואכמ"ל **וראייתי** בשו"ת זכר יהוסף הגדמ"ח בסו' ק"ו שהשיב להרשמ"ל, וז"ל, ומה שכתבן מעלנו על המחבר שהשיג מהרב הגר"א ז"ל בירושלם כו' ואני חמה כו' וגם בזמנא לערלות ממש וכי הוה לו לעבור על איילת חמץ בפסח, וכ"ס שהשיב לו דרך לחוס ובדיחותא עכ"ל. והנה אם כי מניט

ונרפם קונטרס תורה מזיון שנה רביעית חוברת ב' ושם בסו' י"א מהרה"ג מוהר"ר שרגא מאיר לייזעראוויץ שליטא מלונדון בדבר המליצה. שנתסדה שם ח' הכנסת ברית שבטלו את המליצה כ"ע, ושאל להגאון הגדול ריל"ד זללה"ה בירושלים, והשיב, וז"ל, ואודות שאלתכם לענין מנהג המחמדים שמבטלים מליצה או במקום שהמנהל הוא מחלל שבת ח"ו, מאוד ראוי ונכון להתרחק מלכנוס לב"מ כזה, עכ"ל, ובמכתבו השני כתב לו הגר"א זללה"ה בזה"ל הכל בדבר המליצה כו' ב"ב יבא אליהו הוא אולי ימלא לטור את המולים שלהם שיהיו מותרין לאכול בפסח עכ"ל, והאריך הרבה"ג רשמ"ל להוכיח ולהביא ראיות דהמליצה היא חלק מנוף המילה כמו חיטוך ופריעה, וגם סכנה יש במניעתה:

מביא מגמרא יומא פ"ה דראב"ע יליף דפקו"ג דוחה שבת ממילה והחכמים הקשו אשכתן ודאי ספק מנ"ל ואי בימא שהמליצה רק מטעם סכנה, הלא בכ"מ שנאמר סכנה אינה ודאית רק חשש שמא ימות כמו הפלין עגלות כמגילה. וא"כ הלא מזינו שספק פקו"ג דוחה שבת ממה שזוהה התורה למול גם בשבת ולאחר שנגמר למונץ אח"כ משום ספק שמא ימות גם לזמן מרובה, ואי"ל שעד ראב"ע לא מללו כלל אם אירע צ"מ בשבת או מללו ע"י נכרי [ועיין בת' עטרת חכמים להגאון רב"פ או"ח סו' ד' עפ"ה] א"פ הלא יהיה מוכח להיפך שספק פקו"ג אינו דו"ש, והאריך בזה הרבה, וכזאת הוכיח משבת קל"ב, קו"ח מהלכה מי אחיא, ומקשה לפ"ז הלא מההלכה עלמה ידעינן דפ"ג דו"ש אם נאמר דכן לזה ההלכה לחטוך ולפרוע ומשום סכנה אחר זה למונץ ע"ס:

ועוד מרבי אליעזר שילף מכשירי מילה מקרא וגוף המילה הלל"מ ע"ס ברש"י ותוס', והלא יש ללמוד פקו"ג מקרא דמורה על מכשירין שאחר המילה ממליצה. ול"ל קרא אחר על ספק פקו"ג, ועוד מהלכותא בשבת קל"ג א' על פסח ושבת ומביא את הרמב"ם והלח"מ פ"א מק"פ, ואם במליצה אין בה מלוה רק סכנה, הלא ימול סמוך לחשיכה וימונץ בלילה במולאי שבת ע"ס, ועוד הביא ממנחות ה' ע"ב אטו מילה לורך הדיוט הוא, ואם נימא דמליצה אינו מעיקר המלוה הו"ל לגמ' לפרוך הלא הותרה שבת במילה ללורך הדיוט אלל המליצה שאינה עוד מהמלוה, ולהרז"ה ורוב פוסקים בנשפכו הסמים קודם המילה אסור למולו אם נדע מקודם שנגטרך לחלל שבת אח"ז:

ומסוה פ' ראד"מ שמברכין להטיף דס ברית שאלמלא ד"ב כו' אשר שום דס לא נזכר בקרא, ועל כרחך העד"ב מעיקר הקבלה, ועוד הוכיח מר"ס בשבת (דף ק"ו) דס"ל מקלקל בחבורה חייב מדאילטריך תורה להסיר מילה בשבת ע"ס, ואם המליצה אינה אלא משום סכנה, אינו ראוי דלמא אחי קרא להסיר המליצה שהוא רק לתיקון בריאות הולד ע"ס:

ומוכיח מנבחים וממנחות (דף י"ג) דלשון להטיף הוא דוקא ע"י מליצה, ולא מה שנוול ממילא ע"י החיטוך והפריעה, דהרי מאחר שאזיל ממילא איך יברך ע"ז להטיף דס ברית, הלא בקבלת הדס בכלי לא היו שם עבודה רק מה שמכין הכלי בידיו, ולהל"ה"ס בכתובות דהא דמברכין ואסר לנו את החיובות היינו דוקא ע"י לירוף והסיר לנו את הכשויות לנו עפ"ה: והביא משיטת ר"מ שבת קל"ז ב' המברך כו' למול גרים ולהעד"ב בזה קאי במקום ברכת האב על בט וזה אינו שייד קודם המילה, ואם נאמר שממילא הטפת דס ברית למה אינו שייד ברכה זו מקודם, אפ"כ דהאי להטיף פירושו למונץ וזה הלא עושה בסוף, ומאריך לפלפל בדברי רב פפא שבת קל"ג ב', ומבאר דברי רב פפא שהוא אהא לאשמעינן דרך

מלינו בש"ס ע' בזה קמח י"ז ב' א"ל רבינא לרבא כו' הוה קא מהדר ל' בדריחוסא, וכן הוא בבבא בתרא ט' ב', ובשבת (דף ד' א') רש"י ד"ה לבי תיכול עלה כורא דמלחא ע"ש בדריחוסא אהדר ל' עש"ה, וביבמות ס"ד ב' בעא מיני' מרב יוסף הלכה כרבי וא"ל אין הלכה כרשב"ג וא"ל אין אחיבי אחיך בי ופרש"י וכמדומה אני ששחק בי עכ"ל הרי דלפעמים, מאיזו טעם שהי' להם, אהדר הרב לתלמידו בשחוק ובדריחוסא, אולם הרי בהגרי"ל ז"ל, תלה לזה במהרה בימינו יבוא אלי' הוא אולי ימלא כו' ולא שייך לאמר שנתן את אלי' הנביא ה"ו לשחוק, ועיין ברכות ל"ה ע"ב לכשיבוא אליהו ויאמר עש"ה ומה שחמה, וגם במומר לערלות וכו' הוה לו לעבור על איסור אכילת חמץ בפסח, כחבתי להגאון המחבר, בהגיע לידי ספרו, דפשוט דכונה הגרי"ל דיסקין ז"ל, הוא באכילה הקרבן, פסח אי מותרין המולים שלהם, משום כל ערל לא יאכל בו, וע"ד אי דבר דרבנן מעכב בדאורייתא, כידוע שהאריכו בזה האחרונים בספריהם, ושיטת התוס' סוכה ג' א' ד"ה דאמר דאפילו בדאורייתא לא קיים עש"ה [וע' בקונטרס זכרון מרדכי קי"א אות ב' ואכמ"ל]: והט"ד, בירושלמי יליף לה מקרא, [וע' תשו' הגאון מדווינסק]: ורש"י שהביא מדברי קבלה, הרי ד"ק כד"ת דמי, ואכמ"ל, אבל זה פשוט דערל בו, בקרבן פסח, הוא אינו אוכל אבל אוכל במלה ומרור וכרמז"ס פי"ט מה' ק"פ, ובחיטך ע"ש, ומכל שכן דהוהר על אכילת חמץ בפסח וז"ב:

כו' נכון לפרסם האיבור בכל עיירות, ולא פרושי מאיסורא שאני ושומר מלה כו' ואכמ"ל וארז"ל ספ"א דקדושין כל העושה מלה אחת מיטיבין לו כו':

יצחק דובער

אמר המעתיק, מש"כ כ"ק שליט"א, וכמו שאם מל ולא פרע כאלו לא מל כמ"כ אם פרע ולא מלן כו', נראה דבשיטת המקובי זוהר תיקון ל"ז, דאציפו דדמא שייך לפריעה, לש"ו אם פרע ולא מלן הוי כאילו לא פרע, ומה שכתב הדברים בהסגר מוקשים דמפסיות הנמ' אין מבואר כ"כ כזאת, ועיין לעיל סי' א' מש"כ הגאון המחבר בהג"ה על ד' היהודה ועלה, בהא דמל ולא פרע חנן, אבל לא מלן לא חנן עש"ה ובכ"מ בקו':

ג

מש"כ בזה הגאון ר' ראטרס נ"י

בעה"י יום א' ו' שבט תרס"א לפ"ק ראטרס יע"א.

שיבט"ס אל כבוד מו"ה ר' יעקב רש"ל נ"י

דרוש דרש כ"ח כ"י גם ממני הצעיר באלפי ישראל להביע לו דעתי נדון המליצה בפה אשר חדשים מקרוב ברא החיילו לשנותה בסמכם על רופאי אליל וגם אומרים אמור כי כבר הסכימו גדולים הן מדור שעבר הן מדורנו כי אין כ"מ איך מוללין אם בפה או באופן אחר. והנה הראשון אשר עליו סמכו הוא הגאון בעל חסם סופר זיע"א אשר הדפיסו ממנו חשובה ערוכה להגאון בעל יד אלעזר ז"ל והנה לדידי טודעת לי תשובה זו זה ימים כבירים וכבר היא נדפסה זה לפני נ"ה שנים אך מאז היא חמוה בעיני כי לא בזה בקובץ תשובותיו של חסם סופר ועוד חגל המים כי גדולי תלמידי מרן חסם סופר אשר ממש כל מלה וכל הגה קודש קדשים הוא להם ילאו ביד חוקה להעמיד המליצה בפה דוקא ולא הסתפקו בזה שגדפם בשם רבם וגם עד היום הזה יולאי חלניו וגכריו של רב האי גאון ז"ל יולאים במלחמת טטפה עבור המליצה בפה דוקא מה זאת ועל מה זאת ולבי אומר לי כי להם היה ידוע כי הגאון לא אמר את דבריו אלא להוראת שעה בשעה שהיתה סכנה מרחפת שיאסרו ח"ו את המילה כולה ואולי בסוף ימיו התחרט על דבריו ולכן לא ילכו אחריהם ולא ישענו עליהם קראבו ותלמידיו הגאונים הגדולים, יהיה איך שיהי' נראה כי אין להביא ראיה מדבריו:

עוד להם עמוד חזק להשטן עליו הוא מרן הגאון רשכבה"ג מהרי"א ז"ל דקאוונא ובאמת הוא משענת קנה רלוך כי יש עמדי העתק מחשובה שהשיב לחד ממיודעי, הוא הרב מו"ה מנחם פלאטא שהוא כעת מיושבי בית המדרש בק"ק האמצוברג, וגוף הכת"י היה נגד עיני ואני מכירי היטב פי לערך י' שנים היה לי חילוף מכתבים בדבר הלכה עם הגאון רשכבה"ג הנערד:

ואלה דבריו אות ב' אות. יום ו' עש"ק י"ב כסלו תרמ"ט קאוונא כבוד ה"ה מו"ה מנחם נ"י ע"ד מה שדרש ממני אם שהיחר המליצה ע"י חלולים הוא רק היכא דאין נותנים רשות מהמשלה וכו', הנני להודיעו כי לדעתי באמת שלא ישנו מכל מה שהי' נעשה מכבר ולחטוף בפה דוקא רק אם אין מניחין מן המשלה אז ימלטו ע"י חלולים וד' יהי' בעזרתו ויתן לנו אומץ ועז לעשות ולקיים הכל כפי דת קדשנו ולקיים אל תטוש הורא. אמך וכפי מה שנהגו אבותינו הקדושים ויהי' זה לנו לזכות רב לכולנו ולראות רוב נחם מכלל אחב"י ומן החי"ק ומחמת חולשת עיני ל"ע אין לי כח לכהוב יותר. ממני דרש יצחק אלחנן החושק"ק עכ"ל הלא דבריו ברור מלל דמדינא אין לשנות כלל וכלל גם לא להשתמש בהגלולים הידועים: והנה

והגיע לידי ספר אמרי לבי הנדמ"ח להרה"ג מ' לבי הירש קאהן, ובחיטושו לשבת קל"ג הביא דברי הגאון רז"ל דיסקין ז"ל, והמחבר שם מבאר בסוגיא דאר"פ האי אומנא ומוכיח דהמליצה היא שייכה לגוף המילה. ע"ש שהאריך בשטת רש"י ד"ה מה"ד, ותופס גם כן הסברא דאף דהמליצה שייכה להמילה הא אינו ניתן שבת לרחות עליו, מסוגיא דדף קל"ה ע"א ע"ש בדבריו, וחיפש עוד לומר בזה דרש פסא ומעברין לי, עפ"י דאמרינן מנחות י"ח ע"ב כל כהן שאיט מודה בעבודה אין לו חלק בכהונה עש"ה בדבריו:

ב

מש"כ בזה אדמו"ר שליט"א מלאדי

עיד מליצה (בשבת פי"ט). עושין כל זרכי מילה בשבת מוהלין ופורעין ומוללין, ואיחא בגמ' שם האי אומנא דלא מיין מעברין אותו כו', מאחר שהוא סכנה, לכן נלמד המוהל להיות אומן במליצה שלריך למנוח עד שיפער בעלמו שיאל הדם ממקומות הרחוקים וזהו אין בכחו אלא בפה ולא ע"י הפסק. כלי זכוכית או ספוג (וואטע) שבהם ע"י לא ישער כלל איך ומה, ואומן בעלמו ע"י הפה אומנחו וזהו זרכי המילה. ומילה ופריעה ומליצה שלש אלה שוין הם לדינא (וכמו שאם מל ולא פרע כאלו לא מל, כמ"כ אם פרע ולא מלן כו') ובמליצה לריך לךדק יותר, וכידוע אשר המוהל בעם המליצה מרגיש אז בפיו אם ילא ריבוי דם ח"ו מהחמימות, גם אין לשמש בכלי זכוכית שם השם סכנה ח"ו כטודע, גם בהספוג שנקלס בה הדם ולא יוכל למנוח היטב כו', והראי' ממה שארז"ל משמשת במוך כו', ע' בשו"ע שכ' רוקקין דם המליצה אל העפר כו' ורקיקה בפה דוקא כמ"ש ביבמות רפ"ב וירקה בפניו רוק הנראה לדיינים ובמרחא שם רוקקת וקוראה כו' וע' ספ"ט בדרכות ורקיקה מק"ו כו' לכן יש איסור גמור בכלי זכוכית וספוג, כי המליצה מלה ג"כ, גם מנהג ישראל תורה, גם חמירא סכנתא כו' ולכד זה יש סגד שבפה המדבר דוקא, וכטודע מעיני שופר ומילה כנ"ל ולא ע"י השק כמ"ש ברה"י פ"ד יופן זהב ונתן על בית אונקלי שלו ה"ו דרך החלונים ופי' הרפ"ב על בית יד המלבוש מבחון, ומן השאר בסף

Dovid Lichtenstein: Believe in what your passionate about- it'll create reality

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף מה עמוד א

בנתיה דרב נחמן בחשן קדרא בידייהו. קשיא ליה לרב עיליש, כתיב: אדם אחד מאלף מצאתי ואשה בכל אלה לא מצאתי, הא איכא בנתיה דרב נחמן! גרמא להו מילתא ואשתבין, ואישתבאי איהו נמי בהדייהו. יומא חד הוה יתיב גביה ההוא גברא דהוה ידע בלישנא דציפורי, אתא עורבא וקא קרי ליה, אמר ליה: מאי קאמר? אמר ליה: עיליש ברח עיליש ברח, אמר: עורבא שיקרא הוא ולא סמיכנא עליה. אדהכי אתא יונה וקא קריא, אמר ליה: מאי קאמרה? א"ל: עיליש ברח עיליש ברח, אמר: כנסת ישראל כיונה מתילא, ש"מ מתרחיש לי ניסא.

מדרש רבה פרשת שמיני פרשה יב

א"ר אחא מעשה באחד שהיה מוכר כלי ביתו ושותה בהן יין אמרין בניי' לית הדין אבונן שביק לן כלום אשקיניה ושכרוניה ואפקוניה ויתבוניה בחד בית עלם, עברין שפיין בתרע בית עלם, שמעון אנגרייא במדינתא פרקין טעוניהון בגו בית עלם ואזלון למחמי קלא במדינתה איתער משנתיה חמא זיקא יהביא לעיל מן רישי' שרא יתיה ויהביתיה בפומיה לבתר שלשה יומין אמרין בנייא לית אנן אזלינן וחזינן מה ההוא אבונן עביד אזלין ואשכחוניה והא זיקא יהיב בפומיה וכו'.

Selected audio from our listeners

Metzitzah B'peh [click here](#)